

Vážení pedagogové, dostává se vám do rukou nový materiál pro výuku dopravní výchovy. Graficky je uspořádán tak, že text k lekci je napsán na rubu obrázku lekce předchozí. Z těchto důvodů na tomto místě najdete text první lekce, nikoliv úvod. Úvodní seznámení s materiálem najdete na posledním listu. Proto otočte na poslední list a přečtěte si důležitá úvodní slova.

1. NA CHODNÍKU

MOTIVACE:

- ★ rozhovor 1 – tvoje cesta do školy; autem, pěšky, na kole; kudy jsi šel; šel jsi po chodníku
- ★ rozhovor 2 – popiš chodník u školy, u domu; kde bývají chodníky a proč; smí vozidlo na chodník, kdy; kdo je chodec

VÝKLAD:

Na chodníku

- ★ chodíme **vpravo** (proč?) – nepřekážíme si, snadno se vyhneme protijdoucím; zbytečně se nezdržujeme, nesmíme ohrozit ostatní chodce
- ★ na chodníku si **nehrajeme** (proč?) – můžeš ohrozit chodce, překážet jim a omylem vstoupit do vozovky, řidič projíždějícího auta to nečeká a nedokáže rychle zastavit (auto při rychlosti 50 km/h zastaví až za 28 metrů!)

Kdo je chodec

- ★ brusle, koloběžka, skateboard, lyže, dětské kolo, vedeme kolo (chodec?), psa (chodec?)

POZOR!

- ★ **sluchátka** na uších brání slyšet, co se děje (co se může stát?) – nemůžeš zareagovat včas

- ★ **zábradlí** (proč je umístěno?) – brání vstupu chodců do vozovky, nepřelézej ho, nehraj si a necvič na něm (proč?) – hrozí pád do vozovky

- ★ **obrubník** (co to je?) – okraj chodníku, z něho je jen krůček do vozovky, nehraj si na něm, nechoď po něm (proč?) – hrozí pád do vozovky; z obrubníku se nerozhlížej, při rozhlížení stůj o krok dál.

Značky

- ★ **značky** Stezka pro chodce a Zákaz vstupu chodců, jak se zde chovat, co je dovoleno, co je zakázáno; na stezce pro chodce platí stejná pravidla jako na chodníku, ale jsme tu ve větším bezpečí

PROCVIČOVÁNÍ:

- ★ **1. Vyprávěj** příběh, několik vět, o holčičce z obrázku – odkud jde, kam, jak po chodníku, zda vidí auto, co udělá na okraji chodníku, co na obrubníku. Příběh kladný i záporný.

- ★ **2. Dramatizace** – třída, tělocvična, venku. Jednotlivci i skupiny předvádějí, co je správné i nesprávné na chodníku.

- ★ **3. Otázky a odpovědi** – žáci si navzájem pokládají otázky podle tabule. Nebo si ve skupinách připravují otázky a odpovídají.

ZÁVĚR:

- ★ shrnutí podle tabule; škrtněte slovo „vlevo“ a můžete podtrhnout důležitá sdělení
- ★ žáci si vyberou jedno slovo nebo slovní spojení z tabule a utvoří větu nebo souvětí k danému tématu; věty mohou i napsat do sešitů, na tabuli atp.

TABULE:

PO CHODNÍKU

vpravo – vlevo
nepřekážej
nezdržuj ostatní
neohrožuj ostatní
brusle, koloběžka, skateboard, lyže, kolo
vedeš kolo, vedeš psa
POZOR!
sluchátka, zábradlí, obrubník
Značky:
Stezka pro chodce
Zákaz vstupu chodců

NECHOĎ PO OBRUBNÍKU – ANI SE Z NĚJ NEROZHlíŽEJ!

PRACOVNÍ LIST 1:

1. chodci jsou v rámečku: 1, 3, 5, 7, 9
2. doplnit: vpravo, nepřekáželi, bruslích, koloběžce, chodcům, neublížili, stejná, např. bychom překáželi ostatním, např. neslyšíme a nemůžeme zareagovat, např. hrozí pád do silnice
3. Není správné, že si Terka s Valentýnem na chodníku hrají. Ve větách by se mělo vyskytnout, že se to nesmí a proč. Žáci by mohli doplnit větu, kde si mají oba hrát.
4. značka Stezka pro chodce, podklad modrý
5. správné odpovědi: b, a, c, b

Mezipředmětové vztahy:

tělesná výchova, český jazyk – sloh

POMŮCKY:

- ★ učitel: značky z výběru dopravních značek BESIP: Stezka pro chodce a Zákaz vstupu chodců

2. NA SILNICI

MOTIVACE:

★ písnička Šly panenky silnicí – zazpívat si; rozbor, úvaha o stáří písničky, jak to vypadalo na silnicích dříve...

★ rozhovor – zopakování chodec na chodníku, kudy chodí a proč; pro koho je silnice, kdy smí vozidlo na chodník a chodec na vozovku (letmo se zmínit o přechodech)

VÝKLAD:

Silnice

★ jak vypadá silnice, provoz na silnici atp.

Kdo se pohybuje po silnici (kdo?)

★ druhy vozidel (které?)

Chůze po silnici

★ není-li chodník, chodíme **po levé krajnici**; kde není krajnice, chodíme co nejbližší levému okraji silnice (proč?) – lépe **vidíme protijedoucí vozidla** a můžeme reagovat

★ po celou dobu chůze po silnici pozorně **sledujeme provoz** před sebou i za sebou

★ při chůzi po silnici chodíme **za sebou**, vedle sebe smí jít nejvýše (kolik?) – dva chodci

★ **VŽDY** po jednom za sebou – za mlhy, za snížené viditelnosti (šero, tma, mlha, déšť, sněžení, nepřehledná zatáčka atp.)

★ **být vidět** (jak?) – pestré oblečení, reflexní doplňky

★ někdy se chodcům řidič nemůže vyhnout – musíme **ustoupit** ze silnice sami

★ **obytná zóna** (co to je?) – prostor se silnicí, kde vozidla jezdí pomalu a s chodci počítají; můžeme si zde hrát, jezdit na kole i na silnici; přesto dáváme pozor na projíždějící vozidla

Značky

★ značky Zákaz vstupu chodců, Silnice pro motorová vozidla, Dálnice – značky označující místa, kam chodci nesmějí vstupovat

ZÁVĚR:

★ shrnutí podle tabule, škrtněte slovo „vpravo“ a můžete podtrhnout důležitá sdělení

★ žáci si ve skupinkách připraví krátké vyprávění podle fotografie a s pomocí tabule (jména dětí, místo děje, kdo jede v autě atp.)

★ žáci ve skupinkách předvedou správnou a nesprávnou chůzi po silnici; ostatní hádají

TABULE:

NA SILNICI

vpravo – vlevo

levá krajnice nebo

co nejbližší levému okraji

za sebou

nejvíce 2 vedle sebe

sleduj provoz

pestré oblečení a reflexní doplňky

POZOR!

hustý provoz, nepřehledná zatáčka, snížená viditelnost

Značky:

Zákaz vstupu chodců

PO SILNICI CHOĎ VŽDY VLEVO!

PROCVIČOVÁNÍ:

★ **1. Demonstrace** – každý žák nakreslí na list papíru jednoduše třemi čarami silnici s dělicí čarou; samostatně nebo v lavici ve dvojicích předvádějí dané situace s přineseným autíčkem a figurkami (ukáž, jak jde po silnici jeden chodec, dva; auto jede, ustup ze silnice)

– kdo nemá autíčko a figurky, může použít jiné školní pomůcky: guma, tužky, ořezávátko atp.

– můžeme s žáky nakreslit na větší papír jednu delší silnici a autíčka a figurky posouvat podle pokynů; situace pak lze na papír překreslit nebo vymodelovat auta a chodce z modelíny

★ **2. Dramatizace** – žáci si rozdělí role (vozidla, chodci) a ve skupinkách předvádějí správné i nesprávné chování při chůzi po silnici

PRACOVNÍ LIST 2:

1. auto z čelního pohledu vybarvit červeně; auto z pohledu zezadu vybarvit modře; chodce vlevo pod šipkou KINO vybarvit modře; chodce vpravo nad šipkou ZOO vybarvit červeně a nakreslit mu obličej; na řádek doplnit např. Protože u silnice není chodník.

2. v článku by se mělo objevit: kdy se situace odehrála, kde, které děti, co tam dělaly, co bylo nesprávně, jak by to mělo být správně, řešení problému, výzva k správnému chování...

3. správné odpovědi: b, c, a

Mezipředmětové vztahy:

hudební výchova, výtvarná výchova, pracovní činnosti, český jazyk – sloh

POMŮCKY:

★ učitel: značky z výběru dopravních značek BESIP: Zákaz vstupu chodců, Silnice pro motorová vozidla, Dálnice, Obytná zóna

★ list papíru cca A4, autíčko a 2 až 3 figurky (postavičky)

3. VIDĚT A BÝT VIDĚN

MOTIVACE:

★příkladej proužky barevných papírů na černý papír a zjisti, která barva je nejvýraznější, je nejlépe vidět

★rozhovor – jdeme po silnici, zopakování chodec na silnici, jak se má chovat, co mu hrozí, co se může stát za jakého počasí a proč

VÝKLAD:

Viditelnost

★co to je „**snížená viditelnost**“ (příklady?) – soumrak, šero, svítání, mlha, déšť, sněžení, tma
řidič nás musí vidět (proč?) – aby mohl včas zareagovat, vyhnout se nám, objet nás, zastavit včas

Oblečení a doplňky

★viditelnost zvýšíme pomocí **pestrého oblečení**, nášivek a doplňků ze speciálních reflexních materiálů, které odrážejí světlo až na vzdálenost (zkus říct, kolik metrů?) – 200 m

★z **reflexního materiálu** můžeme mít: přívěsky, nášivky, nažehlovačky, samolepky, pásy atp.

★reflexní doplňky jsou **v noci vidět** na (kolik?) –

3krát větší vzdálenost než bílé oblečení a (kolik?) – 10krát větší vzdálenost než modré

★řidič potřebuje při rychlosti 75 km/h nejméně **31 m** na to, aby si uvědomil situaci a zareagoval

Kam s reflexními doplňky

★reflexní doplňky umísťujeme (kam?) nejlépe na okraje rukávů, blízko ke kolenům a do úrovně pasu

★nosíme je na oblečení, batohu, školní tašce, čepici, ruce, noze

★cyklisté na přilbě, rukavicích, tričku, bundě a na vybaveném kole (jak?) – přední a zadní svítlna, odrazky na paprscích kol, šlapkách a zadním blatníku

PROCVIČOVÁNÍ:

★1. **Demonstrace** s barevným a tmavým oblečením – před černou tabulí žáci v pestrém a tmavém oblečení; porovnávají viditelnost (žáci se mohou převlékat)
– možno předvést na tmavé chodbě nebo v místnosti bez oken

★2. **Demonstrace** s baterkou a reflexními doplňky – jednotlivci nebo skupiny si posvítí na kamaráda s reflexními doplňky nebo s oblečením s reflexními prvky a sledují, jak odrážejí světlo baterky

★3. **Dramatizace** – venku, tělocvična – odkrokovat přibližně vzdálenost 31 metrů; proti sobě stojí žák-vozidlo a žák-chodec – uvědomit si vzdálenost, kterou potřebuje řidič k bezpečné reakci

– máme-li k dispozici stopky (stačí náramkové hodinky), zkusíme změřit, jakou vzdálenost uběhne žák za 3 s – je to dvakrát tolik času, než ujede auto 31 m (můžeme s žáky při matematice spočítat, za jak dlouho ujde nebo uběhne chodec 31 m)

Mezipředmětové vztahy:

výtvarná výchova, pracovní činnosti, matematika

ZÁVĚR:

★skupinová práce – úkol pro každou skupinu; skupiny pak předvádějí – vzdálenost 31 m, pestré oblečení a viditelnost, tmavé oblečení a viditelnost, reflexní doplňky s baterkou atp.

★shrnutí v šatně a posouzení, kdo je správně oblečen, má reflexní doplňky na oděvech, tašce atp.

TABULE:

BÝT VIDĚT

snížená viditelnost
déšť, mlha, sníh, šero, tma

pestré oblečení a reflexní doplňky

pestré oblečení, reflexní doplňky, nášivky
rukávy, kolena, pas, čepice, přilba, boty, batoh

vybavené kolo
zvýšení viditelnosti – 200 m

POZOR!
75 km/h – 31 m – 1,5 s

REFLEXNÍ DOPLŇKY ZVYŠUJÍ BEZPEČNOST CHODCŮ A CYKLISTŮ!

PRACOVNÍ LIST 3:

1. soumrak, šero, svítání, mlha, déšť, sněžení, tma	3. na řádek doplnit např. rukávy, nohavice kalhot, batoh, školní taška, přilba
2. doplnit: reflexní, viděl, bezpečně; na řádek napsat alespoň jeden příklad	4. správné odpovědi: c, a, b, a, c

POMŮCKY:

★učitel: proužky barevných papírů a větší černý papír

★žáci: baterku a reflexní doplňky a oblečení s reflexními prvky – kdo co má, domluvit

★polovina třídy v tmavém oblečení, druhá polovina v pestrém barevném (nebo kombinace každý žák)

★úkol pro žáky na tuto hodinu – zapiš si hodinu, od které se stmívá

4. PŘECHÁZÍME PO PŘECHODU

MOTIVACE:

- ★ rozhovor 1 – popiš, kudy jdeš do školy, do knihovny, na hřiště, do obchodu
- ★ rozhovor 2 – co je to přechod, kdy asi vznikl a proč, vzpomeň si na nějaký, kde ho najdeš u školy; zopakování kapitol o chodcích, chodcích, silnici

VÝKLAD:

Bezpečně

- ★ po přechodu pro chodce překonáme vozovku **bezpečněji** než bez něj

Označení

- ★ přechod pro chodce bývá označen (jak?) – značkou na vozovce, které říkáme „zebra“, a dopravní značkou Přechod pro chodce

Přecházení

- ★ před přecházením se **zastavíme a rozhlédneme** (kam?) – vlevo a vpravo; nerozhlížíme se z obrubníku, ale o krok zpátky (proč?) – mohlo by nás zachytit projíždějící vozidlo
- ★ před přecházením je důležitý **oční kontakt** (co to je?) – náš pohled se setká s pohledem řidiče; řidič nás vidí a pozná, že chceme přecházet
- ★ přecházíme, až když vozidla u přechodu **zastavila**; když řidič vozidlo nezastaví, necháme ho projet

- ★ rozhlížíme se **vlevo a vpravo po celou dobu** přecházení (proč?) – situace se může během přecházení změnit

- ★ po přechodu přecházíme **vpravo** (proč?) – chodci si nepřekázejí, dobře se vyhnou

- ★ cyklisté přecházející přes přechod pro chodce (co musí udělat?) – musí **slézt z kola** a kolo přes přechod převést

Přednost chodců

- ★ chodci mají na přechodu přednost – musí však dávat přednost: tramvajím, policii, hasičům a sanitkám
- ★ nikdy na přednost chodců na přechodu **nesmíme spoléhat** – vždy se musíme pečlivě rozhlížet a být opatrní, přesvědčit se, že nás žádné vozidlo neohroží

PROCVIČOVÁNÍ:

- ★ 1. **Demonstrace** očního kontaktu – vysvětlit názorně žákům setkání pohledů; uhádnete, na koho se dívám a co chci svým pohledem říct? – předvádí učitel i žáci
- ★ 2. **Dramatizace** – třída, chodba, tělocvična, procházka venku; přidělíme role žákům – vozidla a chodci; trénujeme: rozhlížení vlevo a vpravo, oční kontakt, rozdíl mezi zpomalením a úplným zastavením vozidla, přecházení vpravo po přechodu, přecházení jednotlivců proti sobě i skupin, rozhlížení po celou dobu přecházení

- ★ 3. **Hledej protikladná slova** – podle slov na tabuli v odstavci Po přechodu vytvořit protikladná slova a protikladná tvrzení – žáci je mohou dopsat na tabuli nebo do sešitů
- ★ 4. **Vyprávění** – podle tabule vytvořit krátký příběh o Šimonovi nebo o sobě, jak se správně přechází (kde to je, kam jde, jak přechází atp.); příběh mohou žáci i napsat

Mezipředmětové vztahy:

český jazyk – mluvnické (antonyma) a sloh, výtvarná výchova, pracovní činnosti

ZÁVĚR:

- ★ kolektivní práce žáků – arch papíru velikosti cca A2 s nakreslenou silnicí a přechodem doplní žáci svými postavami a auty; zpočátku obrázky přikládají a vyprávějí (mohou i skupiny žáků), později všechny obrázky nalepí; dílo lze dotvořit v hodinách výtvarné výchovy nebo pracovních činnostech a obraz použít např. na nástěnce pro stálé upozornění na bezpečné přecházení

TABULE:

PŘECHOD PRO CHODCE

rozhlédni se vlevo a vpravo

Po přechodu:

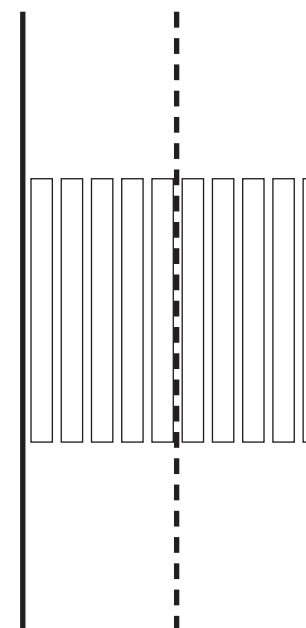
rozhlížeš se
klidně a rychle
choď vpravo
kolo veď
nezdržuj vozidla

POZOR!

tramvaj, policie, hasiči, sanitka

**PŘECHÁZEJ, AŽ VOZIDLA PŘED
PŘECHODEM ZCELA ZASTAVÍ,
A ROZHLÍŽEJ SE!**

ukázka nákresu:

PRACOVNÍ LIST 4:

- nejbezpečněji
- červenou šipku vést vpravo po přechodu, modrou vlevo; šipky rozhlížení před přechodem vlevo a vpravo
- odpověď by měla obsahovat pravidlo, že kolo po přechodu musíme vést, nesmíme na něm jet; pro žáky bude zajímavé napsat odpověď velkými tiskacími písmeny bez diakritiky
- ve vyprávění o situaci na obrázku by měla zaznít slova: vběhli, bezhlavě, bez rozhlédnutí,

zbrkle, neukázněně; na řádek dopsat jedno nebo více takových slov nebo větu s jejich použitím

5. značka Přechod pro chodce; chybí na ní přechod; upozorňuje chodce a řidiče, že se v těchto místech nachází přechod; značka se vyskytuje např. před křižovatkou, před školou, před obchodem atp.

6. správné odpovědi: a, c, b, a

POMŮCKY:

- ★ učitel: arch papíru velikosti cca A2 se schematickou kresbou silnice s přechodem, značka z výběru dopravních značek BESIP: Přechod pro chodce
- ★ žáci: každý vystřihne z časopisu obrázek vozidla a chodce (jakékoli vozidlo a libovolnou postavu velikosti cca 10 až 15 cm), lepidlo

5. PŘECHÁZÍME PŘES VÍCE PRUHŮ

MOTIVACE:

- ★hra na smyslové vnímání – dívej se, poslouchej, reaguj, předvídej, jednej
- 1. hra **Poslouchej** – otevřít dveře, okna, jít na chodbu atp., zavřít oči a poslouchat; kdo něco slyší, sedne si, udělá dřep atp.; pak si vyprávět, co kdo slyšel
- 2. hra **Dívej se** – postavit se např. k oknu, zakrýt si uši a dívat se; kdo uvidí pohyb, sedne si; pak si vyprávět, co kdo viděl
- 3. hra **Příkazy** – žáci chodí po třídě, chodbě, tělocvičně, učitel nebo některý žák říká příkazy a žáci je plní (dřep, sed, levou ruku na pravé koleno, pravou ruku na levé ucho...)

VÝKLAD:

zopakování minulé lekce – přechod pro chodce – viz lekce 4:

★přechod pro chodce je bezpečnější překonání silnice

★zebra

★zastavit, rozhlédnout, oční kontakt, vozidla u přechodu stojí

★rozhlížet se po celou dobu přecházení, přecházet vpravo, kolo převést

★přednost má: tramvaj, policie, hasiči a sanitky

★nikdy na přednost chodců na přechodu nespolehat, přesvědčit se, že nás žádné vozidlo neohrozí

Přechod přes dva pruhy

★Přecházení silnice, která má **v jednom směru dva pruhy**, případně uprostřed ještě dělicí pás např. s trávou. Zdůraznit, že situace na fotografii je **nesprávná** – vozidlo v druhém jízdním pruhu **nedalo chodci přednost**.

Opatrnost a předvídavost

★zastaví-li vozidlo v prvním pruhu, musíme dát pozor, aby nás nesrazilo vozidlo **v dalším pruhu – nevidí nás** a my jej také ne

★zastavíme se tedy na konci prvního pruhu a **do následujícího se rozhlédneme**

★po překonání prvních dvou pruhů v jednom směru se dostáváme k druhým **dvěma pruhům v druhém směru**

★**opět se rozhlédneme** do prvního pruhu, přejdeme ho a podíváme se do pruhu následujícího

Dělicí pás

★je-li mezi oběma směry dělicí pás – např. s trávou, **zastavíme** na něm a **rozhlédneme se**

★přecházíme pouze v případě, že vozidla u přechodu **zastavila**

POZOR!

★nevcházej do vozovky, pokud vozidla pouze **zpomalují**

PROCVIČOVÁNÍ:

★1. **Dramatizace** – třída, chodba, tělocvična, procházka venku; přidělíme role žákům – vozidla a chodci; na zemi vyznačíme křídou nebo např. toaletním papírem jízdní pruhy a přechod; trénujeme: rozhlížení vlevo a vpravo, oční kontakt, rozdíl mezi zpomalením a úplným zastavením vozidla, důraz na rozhlédnutí v druhém pruhu prvního i druhého směru, důraz na zastavení na dělicím pásu, přecházení vpravo po přechodu

★2. **Vyprávění** – podle fotografie a tabule vytvořit krátký příběh o daném námětu (kde to je, kam jde, jak přechází, kde se zastaví, rozhlédne, kam se má rozhlédnout, co udělají vozidla atp.); příběh by měl být podle správného i nesprávného scénáře; příběh mohou žáci i napsat

Mezipředmětové vztahy:

český jazyk – sloh, výtvarná výchova, pracovní činnosti

ZÁVĚR:

- ★kolektivní práce žáků – papír s nakreslenou silnicí a přechodem doplní žáci podle pokynů učitele
- papír leží na zemi či stole a děti okolo nejdříve říkají ve spolupráci s tabulí, jak správně čtyři pruhy překonat; pak zakreslují – odkud přecházíš, kde se zastavíš a rozhlédneš, kam se rozhlédneš – žáci zakreslují místa zastavení jednoduchými tvary (křížek, kroužek) a směr rozhlížení šipkami ve správném směru
- dílo lze dotvořit v hodinách výtvarné výchovy nebo pracovních činnostech a obraz použít např. na nástěnce pro další opakování
- (místo archu papíru můžeme použít i tabuli, na kterou předem nakreslíme jednoduché schéma silnice s pruhy a přechodem)

TABULE:

PŘES DVA PRUHY

první směr:

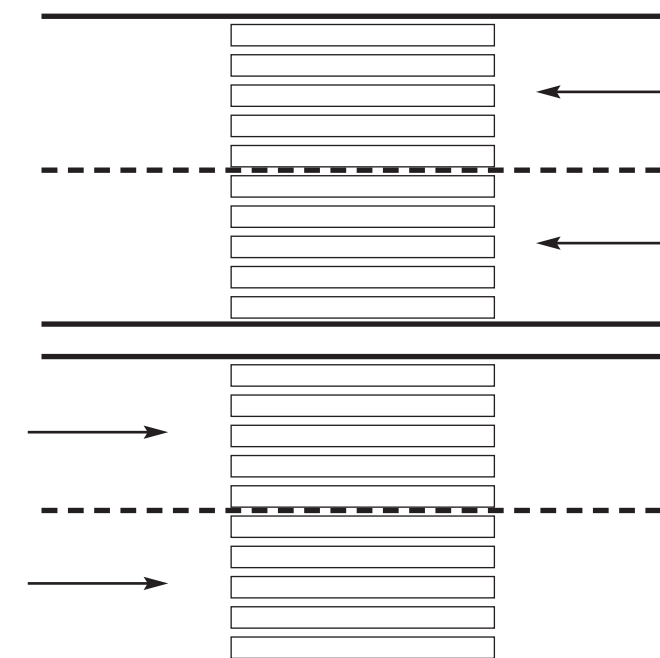
rozhlédni se v prvním pruhu
zastav se
rozhlédni se do druhého pruhu
zastav se

druhý směr:

rozhlédni se v prvním pruhu
zastav se
rozhlédni se do druhého pruhu
zastav se

Po přechodu:

**PŘECHÁZEJ, AŽ VOZIDLA PŘED
PŘECHODEM ZCELA ZASTAVÍ,
A ROZHLÍŽEJ SE!**

PRACOVNÍ LIST 5:

1. žáci nemusí odpovídat celou větou, jen slova a slovní spojení; např:

1 – Eliška, Tomík, Kačka a Barka se rozhlédli.	5 – Eliška, Tomík, Kačka a Barka se rozhlédli.
2 – Obě auta zastavila.	6 – Stříbrné auto zastavilo.
3 – Tomík se rozhlédl vlevo.	7 – Eliška se na středovém pásu rozhlédne.
4 – Kačka se po celou dobu přecházení rozhlíží.	
2. slova o správném chování v rámečku: 1, 2, 4, 5, 9

POMŮCKY:

★učitel: rolička toaletního papíru, arch papíru velikosti cca A2 se schematickou kresbou silnice s dvěma pruhy v každém směru a s přechodem

6. SEMAFORY NA PŘECHODU

MOTIVACE:

★hra na doplňování písmen – **Kytička** – na tabuli je nakresleno v řadě za sebou 7 kroužků (pro slovo SEMAFOR) tak velkých, aby se do nich vešla písmena; žáci hádají písmena, která slovo obsahuje; každé uhodnuté písmeno zapíše správně tipující žák do kroužku a hádá další žák; za každé písmeno, které slovo neobsahuje, nakreslí učitel část „kytičky“; jestliže je nakreslená celá kyticka dřív než uhádnuté slovo, nepodařilo se žákovi zvítězit; hádáme jiné slovo
– slovo k uhodnutí se vztahuje k tématu: SEMAFOR, dále PŘECHOD, dále ZELENÁ, ČERVENÁ...
★rozhovor – vyplyne z uhádnutých slov; semaforey, kde je najdeš, jak vypadají atp.

VÝKLAD:

zopakování 4. lekce – Přechod pro chodce:

★přechod pro chodce je bezpečnější překonání silnice

★zastavit, rozhlédnout, oční kontakt, vozidla u přechodu stojí, rozhlížet se po celou dobu přecházení, přecházet vpravo, kolo převést

★nikdy na přednost chodců na přechodu nespolehat, přesvědčit se, že nás žádné vozidlo neohrozí

SEMAFORY:

★platí zde **stejná pravidla** jako na přechodu bez semaforů (viz výše)

Červená

★svítí-li červený signál, **stojíme** na chodníku, ne na obrubníku (proč?) – mohlo by nás zachytit projíždějící vozidlo; v klidu čekáme na zelený signál

Tlačítko

★u některých přechodů je na sloupu umístěno tlačítko pro **přivolání zeleného signálu**; můžeme

ho stisknout a vyčkat na zelenou na semaforu

★dokud nesvítí zelený signál, nikdy **nepřecházíme**

Zelená

★přestože svítí zelená, **rozhlédneme se**

★přesvědčíme se, že žádné vozidlo zleva ani zprava **neodbočuje** nebo že se všechna odbočující vozidla zastavila

★pak se teprve rozejdeme a při přecházení se stále **rozhlížíme** (proč?) – situace se může náhle změnit

★přecházení **dokončíme**, i když se rozsvítí červená, nikdy se nevracíme (proč?) – máme čas na dokončení přecházení, než se pro vozidla rozsvítí zelená

POZOR!

★nikdy **nevbíháme** na přechod na poslední chvíli (proč?) – nestihli bychom bezpečně přejít, vozidla by už měla zelenou

★přestože svítí zelený signál pro chodce, mají přednost: **tramvaj, policie, hasiči a sanitky**

PROCVIČOVÁNÍ:

★1. **Dramatizace** – třída, chodba, tělocvična, procházka venku; přidělíme role žákům – vozidla, chodci, semafor; situace – vozidla stojí, semafor ukazuje červenou – chodci stojí; ukazuje zelenou – chodci přecházejí; důraz na rozhléd-

nutí před přecházením a při něm, dokončení přecházení, chůze vpravo atd.; ukázka i nesprávných situací

★2. **Vyprávění** – řekni, jak přecházíš ty; spolupráce s tabulí

Mezipředmětové vztahy:

český jazyk – mluvnice, sloh, výtvarná výchova, pracovní činnosti, tělesná výchova

ZÁVĚR:

★kolektivní práce žáků – doplň křižovatku na tabuli; podle příkazů učitel a ostatní žáci doplňují: vyznač přechod, semafor, svítí červená, svítí zelená, kde stojí chodec na červenou, jak přechází chodec na zelenou... vyznač chodce, který se chová nesprávně (žáci pro vyznačování používají jednoduché geometrické tvary a barevné křídly)

– vše mohou žáci zpracovat na volný arch papíru velikosti cca A2 stejně jako v předešlých lekcích; zpracovaný obrázek může pak posloužit k opakování a upevnění učiva

– nebo můžeme venku na hřišti nakreslit vše křídami atp.

TABULE:

SEMAFORY

červená – stůj?!

zelená – přecházej!

zastav se před přechodem
rozhlédni se

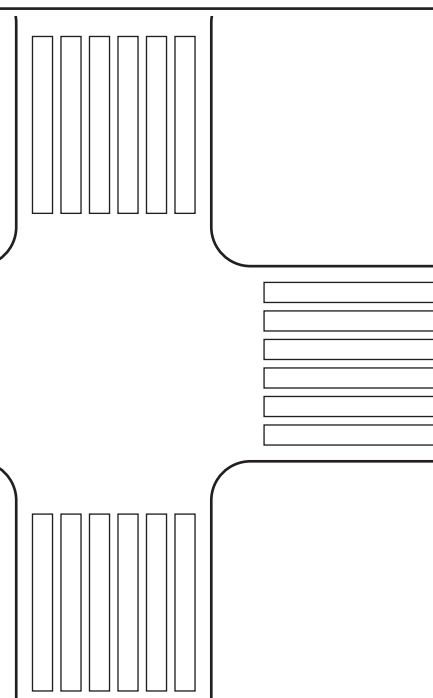
žádné vozidlo neodbočuje
nebo vozidla stojí
dokonči přecházení

nevbíhej na poslední chvíli:

tlačítko pro zelenou

**PŘECHÁZEJ VŽDY NA ZELENOU,
PŘESTO SE ROZHLÍZEJ!**

ukázka nákresu:

PRACOVNÍ LIST 6:

1. vybarvit na prvním obrázku červený a na druhém zelený signál;
slova pod obrázky v pořádku (stůj, jdi);
na řádek napsat např. Eliška stojí na červenou a čeká, až se rozsvítí zelená.
Eliška se rozhlédla a přechází na zelenou.

2. správné odpovědi: ne, ne, ano, ne, ne, ano, ne, ano, ne

POMŮCKY:

★učitel: červený a zelený terč (světelné signály) – stačí pouze papíry v odpovídající barvě; lze použít signály pro chodce z výběru dopravních značek BESIP

7. PŘES SILNICI BEZ PŘECHODU

MOTIVACE:

★hra **Bouře nápadů 1** – učitel rozdává žákům papírky se slovy; na tabuli je napsán pouze nadpis dnešní lekce; každý žák na povel otočí lístek, přečte si pro sebe slovo a vytvoří větu související s nadpisem lekce

★hra **Bouře nápadů 2** – žáci mají čistý papír, učitel řekne téma dnešní lekce a žáci napíší na papír slovo nebo slovní spojení, které je v té souvislosti napadne; žáci se stejnými slovy mohou napsat jiné

VÝKLAD:

Bezpečně

★silnici přecházíme bez přechodu jen tehdy, **není-li to jinak možné**

★lépe je vyhledat blízký **přechod, nadchod nebo podchod** (co to je, kde je v okolí najdeš?)

Přecházení

★před přecházením se **zastavíme a rozhlédneme** (kam?) – vlevo a vpravo; nerozhlížíme se z obrubníku, ale **o krok zpátky** (proč?) – mohlo by nás zachytit projíždějící vozidlo

★před přecházením je důležitý **oční kontakt** (co to je?) – náš pohled se setká s pohledem řidiče; řidič nás vidí a pozná, že chceme přecházet

★přecházíme, až když vozidla **zcela zastavila** nebo jestliže žádné vozidlo nejede; když řidič nezastaví, necháme ho projet

★rozhlížíme se vlevo a vpravo **po celou dobu přecházení** (proč?) – situace se může během přecházení změnit

★přecházíme **přímo (kolmo)**, tedy co nejkratší cestou

POZOR!

★nikdy nepřecházíme vozovku **před zatáčkou** (proč?) – nevidíme do ní a řidič nás také nevidí

★řidič **nemůže vždy** zpomalit, zabrzdit, zastavit tak, jak by bylo třeba (proč?) – mokrá silnice, sníh, námraza, listí, bláto

★vozidlo nemůže zastavit hned; při rychlosti 50 km/h zastaví až za 28 m; to jsou **2 s**, stihneš vyslovit jenom slovo „**máma**“ (zkus si to)

★přecházej, když je vozidlo od tebe opravdu **daleko**, ale raději si počkej, až žádné **nepojede**

PROCVIČOVÁNÍ:

★1. **Demonstrace** očního kontaktu – předvést správné a nesprávné přecházení bez přechodu podle výše uvedených faktů (předved' oční kontakt atd.)

★2. **Vyprávění** – podle tabule vytvořit krátký příběh o Elišce nebo o sobě, jak se správně přechází (kde to je, kam jde, jak přechází atp.); příběh mohou žáci i napsat

★3. **Pokus 1** – na hřišti vyznačit dostatečně širokou silnici, označit místo začátku a konce přecházení a změřit nejkratší vzdálenost; porovnat přímé a šikmé přecházení (měříme metrem, pásmem nebo odkrojujeme; můžeme použít i provázky a porovnat jejich délku)

★3. **Pokus 2** – podobně předvedeme v praxi i vzdálenost 28 m, potřebnou k zastavení

Mezipředmětové vztahy:

český jazyk, matematika, výtvarná výchova, pracovní činnosti

ZÁVĚR:

★kolektivní práce žáků – každý žák si ze slova z počátku hodiny vytvoří větu a napíše ji na společný arch papíru; klíčové slovo do věty vlepí (žáci pracují na stole či na zemi a píší věty na jakékoli místo na ploše; mohou používat rozdílné barvy; u papíru se střídají)
– práci je možno výtvarně dotvořit a použít pro upevnění učiva

TABULE:

BEZ PŘECHODU

zastav se
rozhlédni se vlevo a vpravo
oční kontakt
vidět co nejdál
přímo
rozhlížeš se stále
POZOR!
motocykl je rychlý a je méně vidět

**KDYŽ SI NEJSI JIST, NIKDY NEPŘECHÁZEJ!
POČKEJ, AŽ VOZIDLA PŘEJEDOU.**

PRACOVNÍ LIST 7:

1. správné očíslování: 5, 3, 6, 2, 7, 4, 1
(napsaná čísla určují pořadí řádků, hesel)

2. do rámečků doplnit slovo PŘÍMO;
do věty doplnit slovo přímo

3. modře stopy Zuzky;
červeně všechny stopy nebo alespoň Jany

4. správné odpovědi: b, c, a

POMŮCKY:

★učitel: kartičky se slovy z tématu lekcí 4, 5, 6, 7

★arch papíru velikosti cca A2, každý žák lepidlo

★metr, pásmo nebo provaz

8. MEZI ZAPARKOVANÝMI VOZY

MOTIVACE:

★hra Jména – každý žák dostane kartičku (nebo si ji napíše) se jménem; úkolem je zahrát přecházení a být přitom takový, jaké je jeho jméno

VÝKLAD:

Opakování

★silnici přecházíme bez přechodu jen tehdy, **není-li to jinak možné**

★před přecházením se **zastavíme a rozhlédneme** (kam?) – vlevo a vpravo;

★před přecházením je důležitý **oční kontakt** (co to je?) – náš pohled se setká s pohledem řidiče; řidič nás vidí a pozná, že chceme přecházet

★přecházíme, až když vozidla **zcela zastavila** (proč?) nebo jestliže žádné vozidlo nejede; když řidič nezastaví, necháme ho projet

★rozhlížíme se vlevo a vpravo **po celou dobu přecházení** (proč?) – situace se může během přecházení změnit

Zaparkovaná auta na okraji silnice

★**nerozhlížíme se z okraje** vozovky (proč?) – nevidíme odtamtud projíždějící vozidla, zaparkovaná auta nám brání v rozhledu

★rozhlédneme se **mezi auty** na obě strany

★nesmíme **vyčnívat** do vozovky (proč?) – mohla by nás zachytit projíždějící vozidla

ZÁVĚR:

★rozhovor o probrané lekci a podle tabule shrnutí

★pantomima se jmény na kartičkách – žáci předvádějí chování podle svého jména, ale jméno ostatním neukazují; ostatní mají jeho jméno uhádnout (seznam jmen může být pro přehled napsán na tabuli)

TABULE:

MEZI ZAPARKOVANÝMI VOZY

zastav se až mezi auty
rozhlédni se vlevo a vpravo
nevyčnívej do vozovky
oční kontakt
přecházej přímo
rozhlížej se stále

**BUĎ OPATRNÝ, ZA AUTEM
TĚ ŘIDIČ NEMUSÍ VŮBEC VIDĚT!**

PROCVIČOVÁNÍ:

★1. **Dramatizace** – třída, chodba, tělocvična, hřiště; práce ve skupinách – žáci mají různé role – zaparkovaná auta u chodníku, projíždějící vozidla v obou směrech, chodci; podle svých rolí a pokynů předvést situace; správné i nesprávné chování (zaparkovaná auta žáci zahrají ve dřepu nebo kleku)

★2. **Vyprávění** – podle fotografie utvoř vyprávění ze 4 až 5 vět; používat zápis na tabuli jako pomůcku; příběh mohou žáci i napsat

★3. **Vycházka** – na vycházce do okolí školy najít místa se zaparkovanými vozidly u chodníku nebo na okraji silnice; přecházení však zkoušet jen na hřišti

PRACOVNÍ LIST 8:

1. slova o správném přecházení v rámečku: 2, 3, 5, 6, 9, 13

2. správně je obrázek první, protože se zastavila mezi auty a rozhlíží se na obě strany, ví, že ji projíždějící vozidla nevidí, a nevyčnívá do jejich dráhy... použít slova ze cvičení 3
známka do kroužku: 1 a 5;

na prvním obrázku zdůraznit myšlenku na bezpečný přechod vozovky, u druhého asi myslí jen na hru a je nepozorná...

3. doplněná slova: zaparkovanými, okraje, nemůžeš, projíždějící, brání, výhledu, vstup, zastav, pečlivě, obě, vyčnívat, nejede, zastavila

Mezipředmětové vztahy:
český jazyk, tělesná výchova

POMŮCKY:

★učitel: kartičky se jmény: pan Pomalý, Náhoda, Rychlý, Zbrklý, Rozvážný, Rozhlíživý, Nerozhlíživý, Telefonní, Sluchátkový, Ukázněný, Neukázněný, Pečlivý, Naslouchavý, Pozorný, Nepozorný... (jména samozřejmě napíšeme i pro dívky)

9. KDE SI HRÁT

MOTIVACE:

★rozhovor – každý žák nakreslí jednoduchý obrázek věci, se kterou si rád nebo nejvíce hraje; může ji i pouze napsat; žáci vyprávějí, kde si nejčastěji hrají, kde si hráli a s čím včera či o víkendu, prázdninách atp.

VÝKLAD:

Místa k hraní

★všechna místa **nejdou bezpečná** pro hraní

Vozovka, po které nic nejede

★je nebezpečná (proč?) – i tady může projet vozidlo, a jsme-li **zabraní do hry**, nemusíme ho upozorovat

★vozovka je určená především vozidlům, nesmíme si na ní hrát, **ani když právě žádná vozidla nejedou**

Chodník

★sem **hra nepatří** (proč?) – můžeme ohrozit nebo zranit chodce, můžeme se zranit pádem do silnice

★chodník slouží k chůzi, **není to místo ke hře**

Obytná zóna

★zde si hrát můžeme na **chodníku** i na **silnici**

★můžeme **jezdit** na kole, koloběžce, bruslích, na kole (a nemusí nám být 10 let)

★můžeme si **hrát s míčem**, kočárkem atd.

★vozidla tudy **mohou projíždět**, ale pomalu; snažme se k nim být ohleduplní

Hřiště

★je **nejbezpečnější** místo k hraní

★nehrozí nám tu vozidla, **jsme tu v bezpečí**

★při cestě na hřiště musíme **dodržovat** všechna pravidla bezpečnosti

PROCVIČOVÁNÍ:

★1. **Hra** – skupinová práce – každá skupinka dostane obrázek určitého místa; úkolem je posoudit toto místo, zda je vhodné ke hře; místo ostatním popisují, aniž by ho přímo pojmenovali; ostatní žáci kladou otázky, na které se jim dostává pouze odpovědi „ano“ a „ne“; musí uhádnout, o jaké místo se jedná; soutěž o body

★2. **Popis** – popsat značku Obytná zóna; přidat výklad, co se v obytné zóně děje (použít jako pomoc zápis na tabuli)

Mezipředmětové vztahy:

český jazyk, výtvarná výchova

ZÁVĚR:

★hra Bingo – učitel píše na tabuli podle diktátu žáků slova související s tématem lekce (věci k hraní, místa pro hru vhodná i nevhodná atd., cca 20 slov); každý žák si vybere tři slova a napíše si je na papír; učitel pak čte napřeskáčku slova z tabule a škrta je; také hráči si přečtená slova škrtají; kdo má první škrtnutou celou trojici, zvolá „Bingo!“ a je vítěz; hra se dohrává do posledního slova a určuje se tak pořadí

★z této lekce může vzniknout kolektivní obraz hřiště – nakreslit podklad, „hračky“, děti (skupinová práce)

TABULE:

KDE SI HRÁT

NE	ANO
silnice	hřiště
chodník	obytná zóna

Obytná zóna:
koloběžka, brusle, kolo, míč
vozidla pomalu

NEJBEZPEČNĚJŠÍ PRO HRU JSOU HŘIŠTĚ.

PRACOVNÍ LIST 9:

- smajlík se: mračí, usmívá, mračí, usmívá, usmívá, mračí, mračí, usmívá, usmívá, mračí, mračí, mračí; vhodný navíc rozhovor o místech k hraní
- jezdí na koloběžce – má přilbu a chrániče
- dopsat slova: koloběžce, kole, bruslích, míčem; doplnit větu: ohleduplný
- žáci mohou napsat adresu, místo hřiště nebo přibližně cestu, jak se k němu dostanou
- na značce chybí: obě světla auta, okénko domku, míč; jen ten, kdo o místu s obytnou zónou ví, může napsat, kde se přibližně nachází

POMŮCKY:

★učitel: karty se slovy představující vhodná i nevhodná místa ke hře (lépe obrázky vystříhané z časopisů) – např.: hřiště, silnice, chodník, parkoviště, koleje, louka, park, obytná zóna

★značka z výběru dopravních značek BESIP: Obytná zóna

★případně arch papíru na nakreslení obrázku

10. CESTA AUTEM – NASTUPUJEME A VYSTUPUJEME

MOTIVACE:

★didaktická hra **Navlékáme slova** – žáci sedí v kroužku; první žák řekne slovo, následující ho zopakuje a přidá svoje další, další hráč zopakuje předešlá slova a přidá svoje; žáci si musí pamatovat předešlá slova, přidat k nim svoje a utvořit tak šňůru slov; slova se musí vztahovat k tématu lekce – automobil, jízda autem (na začátku hry pohovořit o tématu a nechat žáky slova říkat nahlas)

VÝKLAD:

Dopravní prostředky

★dopravní prostředky **používáme** při cestě do školy i ve volném čase

★autobus, tramvaj, trolejbus, vlak, metro, auto (jaké znáš, kterými jezdíš?)

Automobil

★důležitý je už **nástup** do automobilu a výstup z něj (víš jak?)

★pokud auto stojí na silnici, nastupujeme vždy **z chodníku nebo krajnice** (proč?) – je to bezpečné, nemůže nás srazit projíždějící vozidlo

★z auta vystupujeme vždy dveřmi, které jsou **u chodníku** nebo krajnice (proč?)

★nikdy **nenastupujeme ani nevystupujeme** dveřmi směřujícími **do silnice** (proč?) – mohlo by nás srazit projíždějící vozidlo

Parkoviště

★na parkovišti u obchodu nebo u domu budme **opatrní** (proč?) – projíždějí a parkují tu i jiná vozidla než naše

★**nesmíme vybíhat** zpoza auta, mezi auty a musíme se **rozhlížet**, když vystupujeme z řady aut

★řidič parkujícího nebo vyjíždějícího auta má dost často **zakrytý výhled** a nemusí nás vidět

Jízda autem

★budme vždy **připoutaní**, použití autosedačky, vhodné a nevhodné chování posádky v autě – zmíníme jen okrajově, tématu je věnována příští lekce

PROCVIČOVÁNÍ:

★1. **Demonstrace** nástupu do auta a výstupu z něj – možné jako skupinová práce žáků; každá skupinka má svoji lavici, která symbolizuje zadní sedadla auta; žáci předvádějí správný a nesprávný nástup do auta; můžeme použít i jako

hádky – kdo nastupuje bezpečně, kdo nebezpečně... (hrne se do dveří, vybíhá z dveří, strkání v autě, strkání před dveřmi na silnici atp.) – lépe je tuto demonstraci předvést v tělocvičně s lavičkami, žíněnkami a dalším náčiním

ZÁVĚR:

★výroba auta z krabice a předvedení výstupu a nástupu – u krabice bez víka prostříhneme jednoduše do obou boků po dvou dveřích; krabicová auta pak jedou po silnici, silnici lze nakreslit na papír na zem, vyznačit ji provázkem nebo papírem nebo jako silnici stačí použít lavici, tam je jasné, kde je krajnice; je vhodné dotvořit při pracovních činnostech a výtvarné výchově auta polepením, pokreslením atp.

★zopakujeme podle tabule a dokreslíme do obrázku šipky správného a nesprávného nástupu a výstupu

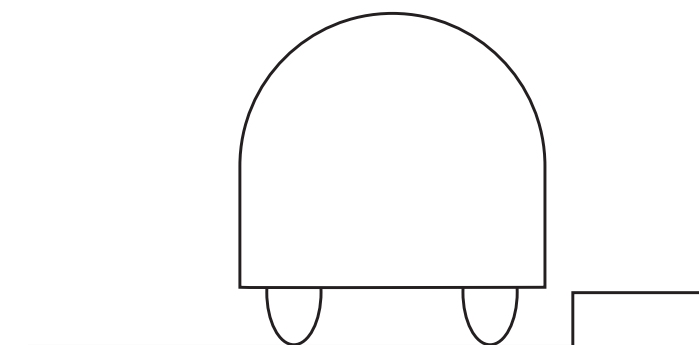
TABULE:

NÁSTUP A VÝSTUP

nástup:
z chodníku
z okraje vozovky

výstup:
na chodník
na okraj vozovky

Pozor:
projíždějící vozidlo

VÝSTUP I NÁSTUP ZE SILNICE JE NEBEZPEČNÝ.

PRACOVNÍ LIST 10:

1. nesprávně nastupovala Kačka

2. hru lze hrát ve skupinách např. jako soutěž tří řad lavic – autíčko kreslí různé děti na tabuli; hru můžeme zjednodušit a urychlit např. tím, že při hodu pro světla a kola nakreslíme všechna světla a kola najednou

3. známka 5;

dopsat např. vystupuji vždy dveřmi k chodníku nebo okraji vozovky, nastupuji vždy z chodníku nebo okraje vozovky; nikdy nenastupuji ze silnice, ani do silnice nevystupuji

4. správné odpovědi: c, a, b, c

Mezipředmětové vztahy:

český jazyk, tělesná výchova, pracovní činnosti, výtvarná výchova

POMŮCKY:

★žáci: každý menší krabici např. od bot, 2 až 4 panáčky nebo figurky např. ze stavebnice, nůžky

11. CESTA AUTEM

MOTIVACE:

- ★ rozhovor – jak často jezdíš autem, kam, s kým, zopakování nástupu a výstupu
- ★ hra s listem papíru – přeložit list papíru na šířku a na výšku, rozložit, do vzniklých okének nakreslit i napsat, kdo sedí v autě na jakém místě (lze dokreslit i další podrobnosti – volant, sedačky atp.)

VÝKLAD:

- ★ shrnutí z předešlé lekce

Poutání bezpečnostními pásy

- ★ detailní popis fotografie; jsme **povinni se poutat** na předních i zadních sedadlech; připoutáme se ještě předtím, než se auto rozjede

- ★ správné zapnutí pásu trvá pouhé (zkus si tipnout) – **2 sekundy**, mohou nám zachránit život

- ★ nepřipoutaný pasažér na zadním sedadle může již při pouhém prudkém zabrzdění (co?) – **prolétnout předním** oknem; může i zranit ostatní pasažéry na předních sedadlech

- ★ poutáme se v obci a na **každou cestu** autem, i kdyby by byla krátká (proč?); poutáme se vždy

Autosedačka

- ★ používají ji děti menší než **150 cm** a vážící do **36 kg**

- ★ při prudkém brzdění nebo nárazu je každý pasažér vržen obrovskou **silou vpřed**; tuto sílu nepřekonáme a situace může být pro nás smrtelná

- ★ autosedačky a bezpečnostní pásy tuto sílu udrží a letu vpřed nám zabrání, **zachrání nám život**

- ★ použijeme-li autosedačku a bezpečnostní pás, máme **větší šanci** nehodu přežít

Správné poutání

1. upravíme si pás pevně přes boky
2. vedeme pás přes rameno a hrud' mimo krk
3. pás nevedeme za zády ani pod ruku
4. mezi sebe a pás nekladáme žádné předměty
5. přesvědčíme se, že pás je zapnutý

POZOR!

- ★ nestůj za jízdy **mezi předními sedadly**, ani nekleč na zadním sedadle – při pouhém prudkém zabrzdění můžeš **prolétnout předním** oknem

Jízda autem

- ★ v autě se chováme **ohleduplně**, nerušíme zejména řidiče a nepoužíváme předměty, které by nás a ostatní pasažéry mohly **zranit** (nůžky, nůž, objemné hračky atp.)

učitel vede hru příkazy: připoutejte se, jedeme, prudce brzdíme... teď se nepřipoutejte, jedeme, prudce brzdíme... co se děje, předvádíme, vysvětlíme

– pro tuto činnost můžeme s žáky vyrobit pomůcky: volant, pásy z pruhů látky atp. (případně sehnat vyřazené použité bezpečnostní pásy z auta)

PROCVIČOVÁNÍ:

- ★ **Demonstrace** poutání a dramatizace – třída, herna, chodba, tělocvična; srovnáme za sebe dvě dvojice židlí, které symbolizují sedadla v autě; určíme místo řidiče a ostatních; žáci hrají řidiče, spolujezdce a ostatní pasažéry; učitel s pomocí ostatních žáků připoutá pasažéry toaletním papírem – posádka auta se může poutat sama a předvádět správné a nesprávné poutání;

Mezipředmětové vztahy:

tělesná výchova, pracovní činnosti, výtvarná výchova, matematika

ZÁVĚR:

- ★ rozhovor o daném tématu, shrnutí z tabule, vyprávění – žáci popisují svoji cestu autem, přesnou posloupnost činností, které dělají; totéž i prakticky předvedou s papírovým pásem (ostatní mohou hodnotit, zda na něco nezapomněli, jestli jednají správně)

- ★ zapíšeme na tabuli váhy a míry žáků a pohovoříme o tom, kdo potřebuje autosedačku; zjistíme fakta, kdo z dětí se poutá, kdo používá autosedačku atp.

TABULE:

BEZPEČNOSTNÍ PÁSY

přední i zadní sedadla
krátká i dlouhá cesta
v obci i mimo obec

poutání:
boky, hrud'
NE přes krk

**POUŽÍVEJ AUTOSEDAČKU!
PŘIPOUTEJ SE VŽDY!**

PRACOVNÍ LIST 11:

1. doplnit slovo připoutej
2. žáci vyplní tabulku podle zjištěných faktů
3. podtrhnout druhou možnost; podtrhnout druhou možnost a dokreslit bezpečnostní pás
4. správné odpovědi: c, a, b
5. škrtnout: odpoutat se, stříhat, používat nůž, hrát na nástroje, pískat, házet si; vhodný rozhovor o cestování v autě

POMŮCKY:

- ★ učitel: rolička toaletního papíru, list papíru cca A4 pro každého žáka, případně další materiál na výrobu doplňků do auta – viz text

- ★ žáci: mají za úkol přinést si na lekci zapsáno, kolik měří a váží

12. NA ZASTÁVCE

MOTIVACE:

★didaktická hra – učitel (nebo jeden žák) si myslí věc a žáci hádají, o kterou jde; pokládají otázky, učitel smí odpovídat jen „ano“ a „ne“; ve hře pokračuje žák, který uhádí; k hádání vybereme slova, která mají vztah k tématu – druhy dopravních prostředků

★navázat rozhovor o cestování dopravními prostředky

VÝKLAD:

ještě jsme nehovořili o cestování dopravními prostředky (které znáš?) a jak se v nich chovat

Na zastávce

★nesmíme **vstupovat do vozovky**, ani do ní vyčnívat (proč?) – mohlo by nás zachytit projíždějící vozidlo

★zvláště dáváme pozor na zastávkách, kde je nástupní ostrůvek **součástí chodníku** nebo krajnice, a na zastávkách, které jsou přímo u jízdního pruhu vozovky (není zde zvláštní zastavující pruh pro autobusy)

★nestrkáme se, nehrajeme si zde, nesedíme na obrubníku (proč?) – **pád do vozovky**

★**v klidu** vyčkáme na příjezd autobusu, tramvaje, trolejbusu; nevrháme se k příjíždějícímu vozu

(proč?) – hrozí pád pod kola

★uvolníme místo **vystupujícím**, pak nastupujeme

★nastupujeme v klidu, ne zbrkle, nikdy dopravní prostředek **nedobíháme**, nenastupujeme, svítí-li výstražné světlo „ukončení nástupu“ (proč?) – hrozí pád pod kola vozu

Jízda dopravním prostředkem

★za jízdy **se držíme** (proč?) – hrozí pád např. při zatáčce či zastavení

★nestojíme v **blízkosti dveří** ani u řidiče; nebráníme v nástupu a výstupu ostatním

★uvolníme vždy místo starším

★chováme se **slušně a zdvořile**

PROCVIČOVÁNÍ:

★1. Četba z knihy Miloše Macourka Mach a Šebestová – kapitola o cestování; jak se chovat v dopravních prostředcích

★2. Dramatizace – třída, chodba, tělocvična; postavit židle do řady za sebou jako v tramvaji nebo autobuse; žáci si rozdělí role – maminka

s kočárkem, dítě, babička atp.; předvádějí pod vedením učitele správné a nesprávné chování (důraz na čekání na zastávce, nástup, výstup, chování za jízdy)

★3. Vyprávění – podle přineseného obrázku vyprávěj příběh o cestování

Mezipředmětové vztahy:

český jazyk, tělesná výchova, pracovní činnosti, výtvarná výchova

ZÁVĚR:

★pantomima – žáci předvádějí cestování dopravními prostředky, ostatní hádají, o které dopravní prostředky jde

★skupinová práce s přinesenými obrázky – žáci nalepí na arch papíru přinesené obrázky a dotvoří jim okolí (zastávka, silnice atp.)

TABULE:

DOPRAVNÍ PROSTŘEDKY

zastávka:
v klidu čekej, nestrkej se, nehraj si
nedobíhej vůz
nastupuj klidně

za jízdy:
drž se, uvolni místo, slušně a zdvořile

**NA ZASTÁVCE BUĎ OPATRNÝ,
DÁVEJ POZOR NA PROJÍZDĚJÍCÍ VOZIDLA!**

PRACOVNÍ LIST 12:

- vlak, traktor, metro, auto, kolo, tramvaj, letadlo, autobus, motorka, nákladák, loď; by mohl upadnout pod kola auta! Nikolko, neseď na obrubníku, příjíždějící autobus tě může zranit.
- slova ze slabik: nestrkám se, nehraji si, nedobíhám, obrubníku; žáci děti na obrázku pojmenují a napíší pro jedno vzkaz; např. Štěpáne, nestrkej do Ondřeje, vždyť
- správné odpovědi: b, a, c

POMŮCKY:

★žáci: každý přinese obrázek dopravního prostředku;

★učitel: pro další případné dotvoření arch papíru velikosti cca A2, lepidlo, výtvarný materiál – viz text

13. CESTUJEME DOPRAVNÍMI PROSTŘEDKY

MOTIVACE:

- ★pantomima – učitel (nebo jeden žák) předvádí cestu dopravním prostředkem, ostatní hádají, kdo uhádne, předvádí
- ★navázat rozhovor o cestování dopravními prostředky – zopakování chování na zastávce, v autobuse, v autě (viz lekce 11 a 12)

VÝKLAD:

Nastupování

- ★zopakujeme **nástup do auta** (z chodníku, okraje vozovky), nástup do autobusu a čekání na zastávce

Vystupování

- ★před vystoupením z autobusu nestojíme na schodech u dveří, netlačíme se, neomezujeme ostatní

- ★**svítí-li signál** nade dveřmi, už nevystupujeme (proč?) – nemuseli bychom to stihnout, hrozí pád pod kola vozu

Po vystoupení

- ★potřebujeme-li přejít na druhou stranu vozovky, nikdy **nejdeme před autobusem**; přijíždějící vozidla nás nevidí a my je také ne

- ★na druhou stranu vozovky přecházíme vždy **za autobusem** a pečlivě se rozhlédneme; rozhlížíme se po celou dobu přecházení

- ★nejlépe uděláme, když na druhou stranu vozovky přejdeme, až autobus ze zastávky **odjede**

- ★nikdy se bezhlavě nevrháme přes vozovku, ani když velmi pospícháme

Železniční přejezd

- ★přecházíme, když **svítí bílé** výstražné světlo a závory jsou nahoře

- ★nevstupujeme na něj, když **svítí červené** světlo, a to ani v případě, že závory jsou ještě nahoře

- ★nepřekonáváme **stažené závory**, ani když vlak ještě nejede nebo právě projel

POZOR!

- ★na železniční přejezd **bez závor** – musíme se velmi důkladně **rozhlížet**

PROCVIČOVÁNÍ:

- ★1. **Dramatizace** – třída, chodba, tělocvična; žáci nebo skupiny si vyberou, který dopravní prostředek předvedou

- ★3. **Popis fotografie** – samostatná práce žáků do sešitů

- ★3. **Demontrace** – třída, chodba, tělocvična, venku na hřišti; nejlépe v tělocvičně s použitím náčiní (lavičky, bedna, žíněnky) sehrát s žáky nástup a výstup; zopakovat auto – důraz na výstup a nástup z chodníku nebo okraje vozovky; autobus – chování na zastávce, důraz na přecházení vozovky po vystoupení z autobusu

Mezipředmětové vztahy:

český jazyk, tělesná výchova

ZÁVĚR:

- ★závěrečné shrnutí – s pomocí tabule vytvoř větu k tématu lekce; učitel vyvolává žáky samostatně nebo pracují ve skupinách

- ★skupinová práce s tabulí (nebo archem papíru) – doplň podle příkazů, kudy půjdeš na druhou stranu silnice po vystoupení z autobusu; můžeme nechat žáky dotvořit obraz při hodinách výtvarné výchovy nebo pracovních činnostech a může sloužit při opakování a upevňování učiva

TABULE:

DOPRAVNÍ PROSTŘEDKY

v klidu čekej, nastupuj klidně
auto:

nastupuj a vystupuj
z chodníku nebo obrubníku

za jízdy:
drž se, uvolni místo
v autě se připoutej

**PO VYSTOUPENÍ NIKDY NEPŘEBÍHEJ
SILNICI, NEPŘECHÁZEJ PŘED VOZEM,
ALE ZA NÍM.**

BUS

PRACOVNÍ LIST 13:

1. žáci mohou vytvořit i věty s nesprávným chováním; zdůraznit, že se nemusí jednat jen o autobus; věty je vhodné napsat na tabuli

2. známka 5; děti po vystoupení z autobusu přebíhají před ním; děti nepočkaly, až autobus odjede; zdůraznit, že se nemusí jednat jen o autobus, ale i auto, tramvaj atp.

3. žáci provedou danou matematickou operaci a podle výsledku postoupí na další cestu nebo se vrátí; písmena je třeba zapisovat vždy tak, jak se čtou, zleva doprava, ne jako had za sebou; správná cesta podle výsledků: 5, 20, 4, 12, 6, 24, 8, 32, 16, 4, 20, 2, 18, 6
doplnit do věty: nejbezpečnější je pro tebe počkat, až autobus ze zastávky odjede.

POMŮCKY:

- ★učitel: značky z výběru dopravních značek BESIP: Železniční přejezd se závorami a Železniční přejezd bez závor

- ★nákres z tabule lze připravit i na arch papíru velikosti cca A2; žáci dotvoří dokreslením postav

14. PŘILBA A CHRÁNIČE

MOTIVACE:

★pokus – vymodelovat z modelíny hlavičku; pustit ji na zem z malé a větší výšky (cca 1 m); druhá část pokusu je demonstrací ochranných prvků při použití přilby: na hlavičku z modelíny připevníme skořápku a pokus zopakujeme

★navázat rozhovor o použití přilby, úrazech

VÝKLAD:

Přilba

★musí nosit povinně každý **do 18 let**; nejlépe je používat ji **bez ohledu na věk**

★může zabránit zranění hlavy při pádu; hlava je při pádu z kola **zraněna nejčastěji**; může dojít k poškození lebky i mozku

★používáme ji (kdy?) – na kole, koloběžce, bruslích, lyžích

★před zakoupením ji pečlivě **vyzkoušíme** (proč?) – musí sedět přesně, nesmí nám být malá ani velká

★přilbu od kamaráda si **nepůjčujeme** (proč?) – může mít jinou velikost, jiný tvar

★při nehodě cyklisty a auta v malé rychlosti je dopad stejný jako pád **ze 3. patra** budovy na beton

Chrániče

★při nehodě, při pádu z kola, bruslí, koloběžky může dojít ke **zranění**; přilba nám ochrání hlavu, chrániče ostatní části těla, které jsou zraněním nejvíce vystaveny (které?) – **kolena, lokty, zápěstí**

POZOR!

★nepoužíváme přilbu **poškozenou** (proč?) – neochrání nás, mohli bychom se o ni zranit

★musíme ji mít **dobře upevněnou a zapnutou**

PROCVIČOVÁNÍ:

★1. **Demonstrace 1** – předvést nasazení přilby; správné i nesprávné; vysvětlit podrobnosti při předvádění – vysvětlují žáci; důraz na odpovídající velikost přilby; totéž předvést s chrániči

★2. **Dramatizace** – změřit si metrem obvod hlavy a porovnat se spolužáky; míry zapsat

na tabuli se jmény žáků; žáci si záměrně vyzkoušejí větší či menší přilby spolužáků, aby prakticky poznali rozdíly

★3. **Demonstrace 2** – vyjít s dětmi do 3. patra (podle možností) budovy školy a ukázat jim výšku pádu, která odpovídá pádu z kola při nehodě (viz výše)

Mezipředmětové vztahy:

pracovní činnosti, matematika, český jazyk

ZÁVĚR:

★pantomima – žáci předvádějí, co dělají, než vyjedou na kole, bruslích, koloběžce – pantomimické nasazení přilby (i nesprávné)

★shrnutí podle tabule; vyprávěj příběh dětí na fotografii (kde jsou, čím jedou, kam, co mají na sobě, jaké mají přilby a chrániče, proč je mají atp.); příběh napište

TABULE:

PŘILBA A CHRÁNIČE

do 18 let povinná
nejlépe použít vždy
zabrání vážným zraněním

odpovídající velikost
nepoškozená
správně připevněná

**PŘILBA TI MŮŽE ZACHRÁNIT
ZDRAVÍ A ŽIVOT. NEZAPOMÍNEJ JI NOSIT!**

PRACOVNÍ LIST 14:

1. do dopisu v oslovení každý žák napíše svoje jméno;

v dopise by mělo být zdůrazněno, že Valentýn nemá přilbu, případně, co se mu může stát

2. vyluštěná slova: kole, koloběžce, bruslích;

žáci napíší na řádky, kdy přilbu nosí oni; do prázdného okna nakreslí přilbu

3. správné odpovědi: c, b, c, b, b, b, c, c
u otázky č. 7 zdůraznit, že nejlépe je používat přilbu celý život

POMŮCKY:

★učitel: krejčovský metr nebo provázek

★žáci: modelína, polovina skořápky z většího vlašského ořechu (pokud seženeme, tak z kokosového ořechu)

★každý si přinese přilbu, kdo má, tak i chrániče;

15. JÍZDNÍ KOLO

MOTIVACE:

- ★ rozhovor 1 – co děláš ve volném čase, sport, jízda na kole; jaké máš kolo, barva, značka, výbava atp.
- ★ rozhovor 2 – opakování minulé lekce; přilba a chrániče, proč jsou třeba

VÝKLAD:

pracujeme detailně s fotografií

Cyklista

★ děti **mladší deseti let nesmějí** samotné jezdit na kole po silnici (proč?) – nemají zkušenosti, jistotu na kole, hrozí pád pod kola vozidla nebo střet s vozidlem

★ děti mladší deseti let smějí na silnici pouze za doprovodu osoby **starší 15 let**

★ bez ohledu na věk můžeme jezdit na kole pouze na **hřišti** a v obytné **zóně** a na **stezce** pro cyklisty

Výbava kola – povinná

ukazujeme na fotografii

★ přední brzda, zadní brzda, přední odrazka bílé barvy, zadní odrazka červené barvy, oranžové odrazky na obou stranách pedálů, oranžové odrazky na paprscích kol

Výbava kola – za snížené viditelnosti

★ přední světlomet svítící bíle, zadní svítilna červené barvy (nebo blikáčka), zdroj elektrického proudu

Výbava kola – doporučená

★ jasně znějící zvonek, blatníky, kryt řetězu

POZOR!

★ před jízdou zkontrolujeme, zda je kolo v pořádku a nic mu **nechybí**

★ nevyjíždíme **bez přilby**

★ nejbezpečněji je pro cyklisty na **stezce** pro cyklisty

★ nesmíme vjet za značku **Zákaz vjezdu** cyklistů

ZÁVĚR:

★ hra Bingo – každý žák napíše na papír tři prvky z výbavy kola; učitel říká postupně prvky výbavy kola a žáci si slova škrtačí; kdo první škrtně všechna tři slova, vyhrál; hru dohrajeme do konce, učitel přečte všechna slova

★ společná práce žáků – na arch papíru každý nalepí svůj obrázek kola a napíše k němu, co mu chybí do správné výbavy; obrázek lze výtvarně dotvořit v hodinách výtvarné výchovy nebo pracovních činností

TABULE:

JÍZDNÍ KOLO

obě brzdy, zadní a přední odrazka, odrazky na paprscích a pedálech

přední světlomet, zadní svítilna, zdroj proudu

zvonek, blatníky, kryt řetězu

**POUŽÍVEJ JEN SPRÁVNĚ VYBAVENÉ KOLO!
NOS PŘILBU!**

PROCVIČOVÁNÍ:

★ **1. Didaktická hra** Co by se mohlo stát, kdyby... – dáme žákům vybrat jeden prvek z výbavy kola; žáci vytvoří příběh o 5 až 7 větách jako odpověď na otázku: Co by se stalo, kdyby moje kolo nemělo... (např. zadní brzdu); žáci příběh napíší jako slohovou práci; mohou v příběhu používat i všechny prvky výbavy kola

★ **2. Demonstrace** – každý žák podle přineseného obrázku zjistí, zda je kolo správně vybavené; kolo popisuje a vypráví o něm – třeba i pohádku; vhodná je práce ve dvojicích i skupinách

★ **3. Popis značek** – vysvětlení, co je stezka pro cyklisty a zákaz vjezdu cyklistů; kdo tam smí a nesmí, jak se v těchto místech chovat

Mezipředmětové vztahy:

český jazyk, výtvarná výchova, pracovní činnosti

PRACOVNÍ LIST 15:

1. dokreslit jízdní kolo s celou výbavou; lze žákům zopakovat, která výbava je povinná
2. na tento úkol se žáci mohou připravit doma – zjistí přímo stav svého kola

3. příběhu lze domyslet odstrašující konec, ale také úsměvný: ... Všechno nakonec dopadlo dobře. Lence se to všechno jenom zdálo. Přesto ale hned ráno šla svoje kolo zkontrolovat, jestli je v pořádku.

POMŮCKY:

- ★ učitel: značky z výběru dopravních značek BESIP: Stezka pro cyklisty a Zákaz vjezdu cyklistů
- ★ arch papíru velikosti cca A2, lepidlo
- ★ žáci: každý si přinese obrázek kola (stačí z časopisu, novin, letáku)

VÝUKOVÝ SET pro dopravní výchovu ve 3. ročníku ZŠ

Vážení pedagogové,
připravili jsme pro vás výukový materiál, který vám usnadní práci v oblasti dopravní výchovy při výuce na 1. stupni ZŠ. Díky široké rozpracovanosti a názornému zpracování vám jistě pomůže objasnit problematiku dopravní výchovy. Obsahově je zaměřen na všechny oblasti bezpečnosti dětí v silničním provozu. Výukový set je doplněn pracovními listy. Ilustrace jsou zpracovány formou fotografií, a tak se plně ztotožňují s reálnými situacemi. Děti se lépe do situace vžijí a snáze problematiku pochopí. S materiálem můžete pracovat v jakékoli vyučovací hodině a záleží jen na vás, jakým tempem. Jednotlivé lekce jsou obsáhlé a doporučujeme je neprobírat najednou, ale rozdělit je do několika etap. Lekce jsou řazeny podle logické návaznosti, ale jejich řazení není dogmatické. Rozhodně však doporučujeme dodržet řazení lekcí o přecházení vozovky (lekce 4, 5, 6, 7, 8), o cestování autem (lekce 10, 11) a lekcí o dopravních prostředcích (lekce 12, 13). V těchto lekcích je brána v úvahu návaznost látky na lekci předcházející.
Výukový set obsahuje 15 lekcí. Jsou očíslovány a vycházejí ze základní fotografie. Každá lekce je metodicky zpracovaná na rubu následujícího listu (shodné číslo u fotografie v levém dolním rohu). Tím vám je umožněno pracovat s metodickými pokyny ve chvíli, kdy si žáci prohlížejí fotografii. Metodické zpracování je rozděleno do klasických etap přípravy na běžné vyučování. Volba psaní v heslech vám dává širokou škálu možností pro vlastní zpracování lekce. Zvýrazněná hesla v textu berte jako styčné body lekce.
Přiblížení jednotlivých etap:

MOTIVACE:

Vedena je často formou rozhovoru, porovnáváním zkušeností žáků, písničkou, didaktickou hrou či opakováním předcházející lekce. Dopíšte si případně svoji verzi, která se vám nejlépe osvědčila.

VÝKLAD:

V případě návaznosti lekcí začínáme krátkým opakováním. Jednotlivé části výkladu jsou pro přehlednost rozděleny do bodů. Při výkladu žáci sledují fotografii a je vhodné vést výklad s použitím otázek. Tipy na položení otázky najdete v textu zároveň se správnou odpovědí („... chodíme **vpravo** (proč?) – nepřekážíme si...“). Podtrhávejte či zdůrazňujte si v textu podle uvážení. Dopisujte si další otázky a upozornění plynoucí ze své praxe.

PROCVIČOVÁNÍ:

Vzhledem k tomu, že dopravní výchova by měla být založena na vlastní zkušenosti a praxi, je vhodné při procvičování používat zejména dramatizaci a demonstraci. Sami ale naleznete jistě další zajímavé a netradiční způsoby procvičení. Některé z nich vám nabízíme.

MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY:

Dopravní výchova prolíná prakticky všemi vyučovacími předměty. Zařazujte ji proto do různých hodin. U každé lekce jsou ty nejvhodnější uvedeny.

ZÁVĚR:

V závěrečném shrnutí najdete příklady práce. Často se jedná o skupinovou či kolektivní práci žáků.

TABULE:

Pro usnadnění vaší práce uvádíme krátký zápis na tabuli formou hesel. Žáci by ho měli mít po celou dobu probírání lekce na očích. Zvýrazněná věta na konci zápisu je nejdůležitějším sdělením z celé lekce a žáci by ji měli přečíst nahlas, zapsat atp. Někdy zde najdete schematický náčrt, který je potřeba pro názornost nakreslit na tabuli nebo arch papíru.

PRACOVNÍ LIST:

Ke každé lekci najdete v balíčku jeden pracovní list se stejným číslem a názvem lekce. Okopírujte pracovní listy, aby měl každý žák svůj. Záleží jen na vás, zda budou žáci pracovat přes fólii nebo rovnou na pracovní list. Přikláněli bychom se k druhé variantě. Cvičení v pracovních listech vycházejí z výkladu a jsou podle něho řazena. Pro upevnění učiva je práce s listy důležitá, ale opět platí, že není nutné vyplnit je najednou. Listy jsou vhodné i ke skupinové práci. Sami posuďte podle chuti, času a schopností žáků nutnost zadání v listech dovysvětlit. V metodických pokynech naleznete řešení jednotlivých cvičení.

POMŮCKY:

Pro vaši lepší orientaci jsou odděleně zaznamenány pomůcky pro vás a pro žáky. Potřebné pomůcky nejsou nijak zvlášť náročné. Psací potřeby jsou samozřejmostí a jen k některým lekcím je třeba něco málo navíc. Doporučujeme vám přečíst si tuto část s dostatečnou časovou rezervou, abyste měli k lekci vše připraveno. K vybraným lekcím je třeba ukázat žákům některé dopravní značky. Nejvhodnější je použít pomůcku z BESIPu: „Výběr dopravních značek pro chodce a cyklisty“ (distribuována na školy v letošním roce).

Používejte Výukový set s pracovními listy jako praktickou pomůcku a neváhejte zaznamenávat si přímo na stránky své postřehy a poznámky. V případě, že vám cokoliv nebude jasné nebo budete potřebovat více informací, vždy jsou vám k dispozici naše webové stránky. Na **www.ibesip.cz** najdete vše pro svou profesionální práci. Pro případ, že byste přišli o některý z pracovních listů, najdete zde i odkaz, jak si ho jednoduše opatřit.
Naším velkým přáním a cílem nového výukového materiálu je přispět k bezpečnosti dětí v silničním provozu. Věříme, že se nám to spolu s vámi podaří.
Přejeme vám příjemnou práci nejen s tímto novým materiálem.

Výukový set pro dopravní výchovu ve 3. ročníku ZŠ

PaedDr. Lenka Frajerová
fotografie a grafická úprava Studio Lines, s.r.o.
odborná spolupráce Ing. Blanka Sunkovská, Mgr. Jaroslava Nováková
pro Ministerstvo dopravy vytvořilo Studio Lines, s.r.o., ve spolupráci s dětmi z Prahy a okolí
veškerá práva vyhrazena
© Lenka Frajerová, Praha 2007
www.studiolines.cz
© Ministerstvo dopravy – BESIP, Praha 2007

www.ibesip.cz

